

NYHEDSBREV

Johannes Jørgensen Selskabet

December 2008

6. årg.

Nr. 4

"Onkel Jørgen" - realskolelærer Jørgen Johansen, Svendborg, digterens morbror. 1916

HR. JOHANSEN

Johannes Jørgensens far, skipperen Jørgen Christian Jørgensen figurerer ikke ofte i sønnens litteratur. Han var ret fraværende, både fysisk på sine langfarter og mentalt, åbenbart stille og indadvendt og, får man af og til indtryk af, fremmed i sit eget hus. I hvert fald kan der ikke herske tvivl om, at hans åndelige indflydelse på den ældste søn, Johannes, har været meget begrænset. I et avisinterview fra 1950erne citerer Johannes Jørgensen sin far for følgende udtalelse: "*Jeg læser ikke de bøger, som Johannes skriver*". Underforstået var det en verden, som lå langt fra hans, som kom til udtryk i sønnens litteratur. Alligevel ristede Johannes sin far en kærlig minderune i bogen "*Brig Marie af Svendborg*".

Men hvad han savnede i faderens indflydelse, fik han til gengæld i rigt mål hos morbroderen, realskolelærer Jørgen Johansen, som familien Jørgensen boede i hus med fra engang i 1870erne og derfor havde daglig omgang med. Onkel Jørgen, som han naturligvis kaldtes, beboede for det meste den inderste stue mod gaden.

Onkel Jørgen var en belæst mand med et stort klassisk præget bibliotek, hvor søstersønnen flittigt gik på opdagelse. Johannes Jørgensen lægger ikke skjul på den betydning, dette bibliotek og onklens vejledning havde haft på hans litterære og åndelige udvikling i barndomshjemmet og der-

med resten af hans liv.

På omstående billede sidder Jørgen Johansen i sin stue med sin smukt bogdekorerede væg som baggrund. For en bibliofil vækker dette billede blide følelser; her er ingen billige paperbacks fra markskrigeriske bogklubber, men kun smukt skindindbundne bogrygge står til skue.

Ud over den lille bog "*Hr. Johansen*" fra 1932 har Johannes Jørgensen sat sin onkel et smukt minde i digtsamlingen "*Blomster og Frugter*" fra 1906 med digtet, "*Onkel Jørgen*". Det viser, hvad morbroderen havde betydet for ham i hans drengeår. Onklen døde først i 1920, så det er ikke som bogen, et post mortem minde. Digtet er på 8 strofer, og vi bringer her blot tre af dem for at give et indtryk af den inderlighed, som digtet giver udtryk for. sh

*Du lærte mig, foruden Bog,
at elske Sol og Stjerne,
Skovstiens løndomsfulde Krog
og vejen i det Fjærne.*

*Og Versets vanskelige Kunst
du lærte mig at nemme,
og da jeg løfted spædt min Sang,
du lytted til min Stemme.*

*Ak, du har gjort mig mere godt,
end jeg formaar at sige;
jeg kan dig aldrig takke nok
i dette Jorderige. .*

GENERALFORSAMLINGEN

2008 afholdtes på Svendborg Bibliotek lørdag den 8. november. Stig Holsting blev genvalgt som formand og Henning Fink-Jensen som kasserer, hvorimod næstformand Oluf Schönbeck på grund af arbejdspress ikke havde ønsket genvalg. Som ny næstformand blev bibliotekschef Birgitte Karmann Roslev, Svendborg, valgt. Bestyrelsen takker Oluf Schönbeck for hans arbejde for selskabet og glæder sig over, at han fortsat vil stille sin ekspertise til rådighed for J.J.-forskningen.

Er man interesseret, kan man rekvirere formandsberetning og handlingsplan for 2009 hos selskabers formand.

I sin beretning fortalte formanden om årets arbejde i selskabet, hvor det især var engagementet i forbindelse med Golden Days kulturfestivalen i København, som dominerede. Men også samarbejdet med andre litterære selskaber gennem Samrådet for Litterære Selskaber i Danmark blev fremhævet, hvor det især er den årlige Store Bogdag på Hald Hovedgård, som bør omtales.

Årets særudstilling i Johannes Jørgensens Hus, som lukkede med indgangen til november, havde trukket mange gæster, selvom besøgstatistikken ikke viste så mange besøg som i 2007, hvilket skyldes færre grupper. Alligevel viser tendensen en voksende interesse for Johannes Jørgensens forfatterskab, en tendens, som selskabet mærker via kontakter gennem hjemmesiden.

KONTINGENTFORHØJELSE.

Generalforsamlingen valgte at følge et forslag fra selskabets kasserer om en lille kontingentforhøjelse på 10 kr. fra 140 kr. til 150 kr. om året. Begrundelsen er de stigende omkostninger ved så at sige alle initiativer og svigtende fondstilskud til selskabets bogudgivelser. Bestyrelsen håber på medlemmernes forståelse for dette tiltag, som enhver bestyrelse altid vil kvie sig ved.

ANTI-KVARISK

Vi har et stort udvalg i antikvariske bøger (se boglisten på selskabets hjemmeside).

Johannes V. og Johannes J.

I sidste nummer af Nyhedsbrevet bragte vi redigerede uddrag af to af foredragene ved temadagen i Møttings Hus i september under Golden Days i København. Vi lovede at bringe det tredje foredrag i decembernummeret, et løfte vi hermed indfrier.

Det var ekstern lektor ved Syddansk Universitet i Odense, Anders Thyrring Andersen, som fortalte om sine forskningsresultater vedr. Johannes Jørgensen inspirationen i Johannes V. Jensens digtning. Foredraget var en forkortet version af en længere artikel i en netop udkommet bog på Gyldendals forlag, "I nuets spejl, læsninger i Johannes V. Jensens digte", med bidrag fra flere forfattere. Nedenfor bringer vi et redigeret uddrag af Thyrring Andersens foredrag fra sommermødet.

DIGTEREN JOHANNES V. JENSEN

Min Sjæls Ø, aldrig kom jeg der

Inspirationen fra Johannes Jørgensen i Johannes V. Jensens digte

af

Anders Thyrring Andersen

I artikelsamlingen *I Nuets Spejl. Læsninger i Johannes V. Jensens digte*, red. Anders Thyrring Andersen, Per Dahl og Aage Jørgensen, Gyldendal 2008, drejer mit bidrag sig om en nytolkning af Johannes V. Jensens forfatterskab. Med særligt henblik på at forsøge at afdække den længsel, som findes i Jensens samlede værk, og dermed modsiger den gængse forestilling om, at der går et afgørende skel i forfatterskabet omkring 1906.

Den sidste del af artiklen er en påvisning af, at Johannes V. Jensen ikke bare i sin ungdom og i sine første to romaner, men i hele sit liv og forfatterskab var dybt inspireret af Johannes Jørgensen. Det følgende er et uddrag heraf.

Sit overmål af selvbevidsthed kæmpede Johannes V. Jensen igennem hele sit forfatterskab for at komme ud

over, f.eks. ved at bekende sig til det, der er; ved at være den, som opfandt hverdagene; ved at erklære sig som organ for kendsgerningen; ved at beundre maskiner og handlingsmennesker; ved stolt og trodsigt at proklamere det nye, amerikanske århundrede; ved at dyrke darwinismen som den nye religiøse fortælling. Osv. Men når røgen har lagt sig, kan man føle behov for at stille spørgsmålet: hvori består dybest set interferensen hos Jensen? Og man er fristet til simpelthen at svare: i sammenstødet mellem selvbetragtning og selvforglemmelse, mellem selvrefleksionen og dennes længsel efter at høre op.

I den sammenhæng kan inddrages en yderst interessant kilde. Nemlig et manuskript til digtet "Som Dreng skar jeg Skibe ...". Således lyder 18. strofe i den trykte form fra 1931:

Et Steds i Sydhavet
staar der et Skær,
betraadt ene
af Albatrosser,
ombrust af Briser,
med Brænding ved Foden,
et Orgel i Søen –
aldrig saa jeg det.

(*Samlede Digte*, 2006, s. 289)

Og således lyder strofen i udkastet, gengivet i *Samlede Digte*, bind 2, s. 406:

Et Steds i Sydhavet
staar der et Skær,
hyllet i Briser,
med Brænding ved Foden,
betraadt ene
af Albatrosser,
min Sjæls Ø,
aldrig kom jeg der.

I trykversionen er strofen endnu et udtryk for Johannes V. Jensens ulægelige længsel. Ligesom digtet i det hele taget er det: et ønske om at kunne alt, gøre alt, se alt, være alt, altså den overanstrengelse og uladssiggørighed, som må blive resultatet af at overføre en evighedslængsel til det timelige og endelige. Erkendelsen er, at længslen er uopfyldelig uden dog at kunne opgives, og at sjælen derfor aldrig kan blive hel, at bestanddelene i jeget er faldet fra hinanden, er blevet opsplittet i en række interfererende kræfter, og at tilværelsen er blevet én lang rejse efter skygger af mening.

Vender man på den baggrund tilbage til udkastet, er hele denne problematik langt tydeligere end i det trykte digt fæstnet til det usete skær i Sydhavet, "min Sjæls Ø, / aldrig kom jeg der." Altså handler digtet om et menneske, som aldrig kom hjem til sig selv, eller måske rettere: aldrig var hjemme hos sig selv, men altid var et andet sted, på uophørlig rejse mod den lykkelige ø, dette at være en identitet, umiddelbart og fuldstændigt sig selv lig, længslernes inderste mål.

Som om dette ikke var nok, så opdagede jeg ved et rent tilfælde, at strofen, såvel i udkastet som i den trykte form, bærer tydelige mindelser om en passage fra en af Johannes Jørgensens ungdomsromaner, nemlig *Sommer*, 1892: "– Min Drøm, sagde saa Oluf – thi ogsaa jeg har drømt min Sjæl et Hjem – gaar langt videre, og min Længsel bygger som den Fugl Albatros kun sin Rede paa en øde Ø midt ude i Oceanet. Det Enebo, jeg nu og da griber mig i at søge, maa ligge Familiestuerne og Menneskelejlighederne langt, langt fjærnere. Jeg søger et ensomt, tavst og tungsindigt Rum – et Verdensfjært Asyl for En, der kun vil gruble og drømme og digte." (s. 44)

Det er slående, hvor mange af elementerne i denne tekst, der genbruges i "Som Dreng skar jeg Skibe": den øde ø i havet, albatrossen, sjælens hjem, længslen og fjærnheden fra verden. Faktisk findes der i de to tekster så mange overensstemmende elementer, at man vægrer sig ved at tale om tilfældighed. Men, vil store dele af Jensen-forskningen utvivlsomt indvende, Johannes V. Jensen

var måske nok i sin ungdom en kort overgang optaget af Johannes Jørgensen, men lagde ham derefter bag sig, i et hvast og uforsonligt opgør med 1890'er-dekadencen og dyrkelsen af sjælen og det religiøse. Og er det derfor ikke usandsynligt, at Jørgensen skulle optræde som under-tekst på et så sent tidspunkt som 1931, og især på et så centralt sted som her, hvor Jensen tilstår sin sjæls splittelse og hjemløshed?

Ja, det er spørgsmålet. Og på baggrund af dette spørgsmål har jeg iværksat en forholdsvis grundig, men dog langt fra altomfattende eller blot gennemført systematisk eftersøgning af spor fra Johannes Jørgensen rundt omkring hos Johannes V. Jensen, især i *Samlede Digte*. Resultatet er, at Jørgensen ingenlunde forsvandt ud af Jensens forfatterskab, hverken efter 1896, 1906 eller hvilke andre årstal, der nu måtte være tradition for at udpege.

I begyndelsen af bogen om *Rudyard Kipling*, 1912, opregner Johannes V. Jensen nogle af de forfattere, som allerede optog ham i tiden på Viborg Katedralskole, altså perioden 1890-93, og fortsat gjorde det de næstfølgende år i København:

Af indenlandske nye Forfattere var der mange der optog os stærkt, stærkere end det daglige Brød, men kun een elskede vi, det var Johannes Jørgensen. Vi ofrede vore faa Lommeskillinger som ellers skulde været brugt til Tobak for at komme i Besiddelse af "En Fremmed" eller "Sommer".

Da jeg som Student kom ind til København, gik jeg rundt i Gaederne, hvor jeg vidste at Johannes Jørgensen færdedes, og saa paa alle Mennesker i det Haab at en af dem skulde være ham. [...] Er han end i Tidens Løb bleven til en Myte for os, vi elsker ham dog. (s. 9-11)

Man bemærker, ud over Johannes V. Jensens ligefremhed angående sin ungdomsdyrkelse af Johannes Jørgensen, dels at det tilsyneladende mest var sidstnævntes små ungdomsromaner, der stod i centrum for interessen – *Sommer* nævnes eksplicit! – dels at Jensen ikke reducerer beundringen af Jørgensen til at være en ungdomsforvildelse, udelukkende noget tilbagelagt, men fastholder en veneration, trods mellemliggende års reservationer og uenigheder.

Under alle omstændigheder var Johannes Jørgensen ikke glemt i 1896, hvor Johannes V. Jensen ifølge Jørgensens selvbiografi *Mit Livs Løgende*, bind 5, 1918, s. 60-61, opsøgte idolet. Det er jo afgjort således, at Jensens to første romaner, *Danskere*, 1896, og *Einar Elkær*, 1898, står i dyb gæld til Johannes Jørgensens tidlige kortromaner. Og dermed er alt sagt, hvis man skal tro Oluf Friis (og mange andre med ham), som placerer brudlinjen omkring 1896: "Johs. Jørgensen forsvandt ud af hans digtnings horisont med undtagelse af nogle småhib til ham ind imellem." (*Den unge Johannes V. Jensen*, bind 1, 1974, s. 113). I hvert fald jeg har ikke kunnet finde dokumentation for så-

danne småhib eller anden afstandtagen før novellen "Dolores" (*Intermezzo*, 1899), hvor der udfoldes en satire over skriftemål og bekendelser med temmelig tydelig adresse til Johannes Jørgensen.

Dertil må selvsagt bl.a. lægges Johannes V. Jensens berømte og berøgtede udtalelse om, at *Danskere* og *Einar Elkær* i stedet burde tilskrives Johannes Jørgensen. Udtalelsen faldt i et radiointerview 19.11.1936: "Mit Forfatterskab indledes med Himmerlandshistorierne; der begyndte jeg med *Begyndelsen*. Før dem havde jeg skrevet et Par Romaner i Datidens Literaturstil, som jeg senere ikke har villet kendes ved, man kan henregne dem under Johannes Jørgensens Produktion, om man vil." (Citeret efter Aage Schiøttz-Christensen: *Om Sammenhængen i Johannes V. Jensens Forfatterskab*, 1956, s. 82).

I forhold til omtalen i *Rudyard Kipling* fra 1912 er tonen med andre ord skærpet betydeligt. For den ældre Johannes V. Jensen er det ikke nær nok at satirisere over Johannes Jørgensen, ligesom det ikke længere går

an at tilstå en fortsat kærlighed til sit ungdoms idol, nej, nu skal den del af forfatterskabet, som man (især) kunne mistænke for umandig sjæledyrkelse, lyses i band og uddrives som en djævel under Jørgensen-*inspirationens* navn.

Imidlertid holder denne Johannes V. Jensens konstruktion ikke, hverken på et generelt niveau eller hvad angår forholdet til Johannes Jørgensen. Idet sidstnævnte på mangfoldig og afgørende vis er til stede også i den del af forfatterskabet, som udgives efter de første to romaner.

Ud over det allerede anførte kunne man pege på det berømte digt "Interferens", *Digte*, 1906. En god part af det datidige læsepublikum ville næsten givet ihukomme det digt af Johannes Jørgensen, som utvivlsomt har givet inspirationen, og som da også direkte citeres i første verslinje af Jensens tekst: "Den blaa Nat er saa stille. Jeg ligger søvnløs" (*Samlede Digte* s. 43). Jørgensens digt hedder "Lyse Nætter", skrevet allerede i 1886 og trykt i *Bekendelse*:

Jeg ligger søvnløs. Kamrets klumre Luft
gør tungt mit Bryst og feberhed min Pande.
Min Hjerne svimler af mit Hjertes Duft –
mit Hjertes hvide Blomst paa Nattens Vande.

Min Længsel drages som mod fjærne Skove,
mod ukendt Liv og aldrig traadte Stier –
min Sjæl er fuld af Sang, der ej vil sove;
de lyse Nætters Luft omkring mig tier.

Halvt slummervugget ligger jeg og lytter
og længes ud mod brede, brune Sletter
og kimmingsfjærne Haves Sølvilds-Strimer
fra Hjemlands-Livets lave, trange Hytter.

Til Søvnens Mørke synker for mit Blik,
og Ørets Blodsus sig til Lyde fletter –
imens min Sans af Søvnens sagte sløves –
som Regnens Rislen i de lune Nætter,
naar Bøgens brune Foraarsskove løves. (s. 27)

En minutiøs sammenligning af de to digte ville vise, hvor mange elementer fra Johannes Jørgensens digt der går igen i Johannes V. Jensens. Men først og fremmest selve situationen og temaet, den overophedede og søvnløse tankevirksomhed, som læn- ges imod sin modsætning. Selvfølgelig er der også mange forskelle de to digte imellem, men de er fra Jensens side intenderede – og det er i denne sammenhæng den egentlige pointe. Jensen har skrevet en langt mere moderne, ja modernistisk, version af Jørgensens digt, og det er meningen, at læseren skal få øje på såvel inspirationen som overskridelsen. Men Jensens digt er ingen satire over eller et ønske om at begrave Jørgensens digt – snarere et forsøg på at overgå ungdomsidolet med et bedre og mere tidssvarende billede på refleksionssygen og dens evindelige vågenhed.

Den egentlige forskel mellem de to digte er, at det søvnløse jeg hos Johannes Jørgensen længes efter at befries fra sig selv ved hjælp af naturen, den omgivende verden, alt det andet. Medens jeget i Johannes V.

Jensens digt indholdstømmer verden for andet end sin egen altdissekerende refleksion. Hvilket turde stå i grell modsætning til Jensens officielle afstandtagen til de sjælekredsende 1890'ere: faktisk er det hos Jensen, at refleksionssygen har opslugt alt!

Nu er det meget sjældent, at det er digte af Johannes Jørgensen, som har afgivet så tydelig inspiration til Johannes V. Jensens digte. Men det har til gengæld Jørgensens prosa – især de fem kortromaner udgivet 1888-94.

Først er der ordene. I "Columbus", *Digte*, 1906, hedder det således i syvende strofe: "Da steg din Forlængsel, da bar dit Hjærte / som Bøl- gens vandrende Byrde / den evige Verdenssmærte!" (*Samlede Digte* s. 24). Ordet 'forlængsel' er et ord præget med religiøs betydning, og ikke meget anvendt på denne side af H.C. Andersen, og da slet ikke, skulle man formode, hos en digter af Jensens beskaffenhed. Dog, i Johannes Jørgensens kortromaner optræder det ret hyppigt. Således i *Livets Træ*, 1893, om hovedpersonen Aage: "Thi det

var hans Forlængsel at vandre derude i det store, sovende Land" (s. 40). Eller i *Hjemvee*, 1894, idet hovedpersonen Glob ikke kan sove: "al Ting forenede sig til en tung Sugen for Hjærtet, en stærk Forlængsel, han vidste ikke hvorhen. Det var, som om nogen, han inderlig havde kær, græd for hans Skyld langt borte" (s. 12).

Også ordet "Verdenssmærte" fra Columbus-digtet forekommer i en af Johannes Jørgensens romaner, nemlig *En Fremmed*, 1890: en af hovedfiguren Anders' kammerater læser op for ham af Heinrich Heines *Buch der Lieder*, "og Anders laa paa Chaiselonguen og følte sin Sjæl vokse i Værd og Vægt, fordi Verdenssmertens Skrig gav Genlyd i dens Stræng." (s. 15).

I digtet "Svalerne" fra 1923 hedder det i første strofe: "Med tidlig Klarhed Høststjernen tindrer." (*Samlede Digte* s. 166). Ordet 'høststjerne' findes slet ikke i de 27 digre bind af *Ordbog over det danske Sprog*, og i *Samlede Digtes* kommentar til dette digt hævdes det, at "ordet kun [er] kendt fra Knut Ham-sun" (bind 2, s. 141). Hvilket er endnu en understregning af, at litterater i alt for lang tid kun har læst de samme bøger, hvoriblandt Johannes Jørgensens *En Fremmed* tydeligvis ikke hører. Heri hedder det nemlig: "højt oppe mellem flagrende Skyer flimrede vaade Høststjærner" (s. 120).

Og så Johannes V. Jensens ret hyppigt anvendte billede på en gennemgangsform, det nye, som forlader, ja, sprænger det gamle hylster: Larven. Bl.a. i "Vor Frue" fra 1921,

15. strofe: "Drengen, som skal Jorden arve, / Mandefrøet, Gudens Larve, / Haabet som skal Fremtid farve!" (*Samlede Digte* s. 113) og i "L. A. Ring" fra 1933, anden strofe: "Han saa igennem Hverdagslivets Larve." (s. 439). Måske allermost prægnant formuleret i "Februar" fra 1924, hvor syvende strofe i sin helhed lyder: "Briste skal Vinterens Larve." (s. 236). Forestillingen og billedet er hentet hos Johannes Jørgensen, og i sidstnævnte eksempel er der nærmest tale om et direkte citat. Dog for en gangs skyld ikke fra Jørgensens prosa, men fra digtet "Høstvind", *Bekendelse*, hvori det i syvende strofe hedder: "Lad af mit Hjertes Søvn en Skønhed skabes / som Vaar af Vintrens døde Larveform!" (s. 47).

Efter denne eksempelrække vedrørende ord og vendinger skal den sidste sekvens dreje sig om tematiske inspirationer – jeg har valgt prosadigtene i *Digte*, 1906, idet disse viser sig at være fyldt med citater fra og allusioner til samt have tematik til fælles med Johannes Jørgensens kortromaner.

Først "Ved Frokosten", hvor jeget sidder på cafe med øl og smørrebrød, betragter den forbigående verden og forsøger at bilde sig selv og andre ind, at betragterrollen og kæresteløsheden er selvvalgt, men undervejs kommer til at røbe, at hans "Liv er een Erstatning." (*Samlede Digte* s. 47). Et lignende scenari udspiller sig i Johannes Jørgensens *Livets Træ*, hvor Aage fortæller Fru Graff om sine dage:

Under Paraplyens Solsejl sætter jeg mig og drikker langsomt et Krus koldt Münchener Øl til et Stykke Smørrebrød eller to. Jeg sidder lidt og ser, vel til Mode, paa Gadens Mennesker, der ustandseligt strømmer forbi. Jeg ser rundt paa de andre Gæster under Solsejlet – og ind i den skyggesvale Kafé, midt i hvis aabne Døre Kellnerne staar og spejder. Saa betaler jeg og gaar – ind gennem Strøget. Møder mange kønne Ansigter og vender mig efter mange smukke Legemer. (s. 118-19)

Og pointen i forhold til Johannes V. Jensens digt er tillige, at Aage er forelsket i Fru Graff, som straks efter fordømmer ham for dette ubundne liv, der reelt er et dække over hans eksistentielle stilling som livstilskuer.

Så "Afsked", der giver udtryk for en altomfattende resignation, og hvori længslen er rettet hen imod alderdommens mangel på kraft og energi, dødsberedtheden midt i meningsløsheden. En tanke og holdning, som om end i mildere, mere vemodige former udtrykkes gentagne gange i Johannes Jørgensens romaner. F.eks.

For inde i et af disse plakathujende Huse
venter Lykken dig, Lykken,

[...]

ogsaa her sover en rund Jomfru
med Øret begravet i sit Haar,
hun vil komme dig i Møde
en fin Dag paa Gaden
som en Bølge af Vellugt

(*Samlede Digte* s. 55)

i *Hjemvee*; idet Glob om aftenen går i haven "kom der et uendeligt Vemod over ham, en Følelse af de jordiske Tings Forgængelighed, en Længsel efter Frihed for alle Følelser, alle Minder, alle Drømme, en Higen efter Fred, en Trang til at hvile langt borte fra alt Liv ved et mildt og stille Hjærte." (s. 86). Eller i *Sommer*, hvor Oluf læser i *Arternes Oprindelse* om paringsvalget: "Det var ham velgørende at gennemtrænge sig med den kolde Fred i dette Værk, der handlede om Livets vildeste og mest brændende Lidenskab. Han længtes mod at sidde som Darwin, ældet og uden Begær, i en Solkrog af Livet, i en stille Klosterhave og læse store Bøger" (s. 98-99). Og her fordyber det virkningen, at just Charles Darwin blev Johannes V. Jensens manddomsidol, og at Jensen i myten "Darwin og Fuglen" fra 1907 (optrykt i *Nye Myter*, 1908) lader Darwin – set i en stille solplet – inkarnere det tema, at alderdommen er den lyksalige udslettelse fra dette liv, overgangen til den hinsides udødelighed, hvor man omsider kan blive ét med naturen og altet.

Dernæst "Paa Memphis Station", hvor den rejsende under sit ufrivillige ophold i en ukendt by et øjeblik overvejer at blive der:

En situation og en forestilling, som forekommer flere steder i Johannes Jørgensens kortromaner, f.eks. i *Sommer*, hvor hovedpersonens ven Albert fortæller følgende: ”Jeg drog ud i Livet for at finde hin lille By, hvortil man kommer vandrende, ung og fri, en Sommeraften, just som de fromme Klokker ringer Solen ned, og hvor Lykken sidder og venter paa En ved et aabent Vindu, med duftende hvide Klokkeblomster i et Glas foran sig – selv duftende og hvid og lige til at plukke ... Og den næste Morgen er man langt derfra, over Bjærg og Dal, Farvel, Feinliebchen, jeg ser dig aldrig mer” (s. 35). Også i Jensens digt ender det jo med, at jeget næste dag er langt borte, for det valgte at ”rejse[r] videre” frem for at gøre ”Kur til hin Jomfru med Roser og Guldring” (s. 56). Man kunne indvende, at hos Jørgensen sidder lykken i et vindue i stedet for at møde én på gaden, men sidstnævnte variant har Jørgensen skam også, nemlig i *Livets Træ*, idet Aage ser ud over København: ”Derude ... derinde ... langt borte bag de fjerneste Hustage, i en afsides Gade mellem de gamle Palæer eller midt i et Asfaltfortovs Mylr, gik Lykken og ventede ham.” (s. 62-63)

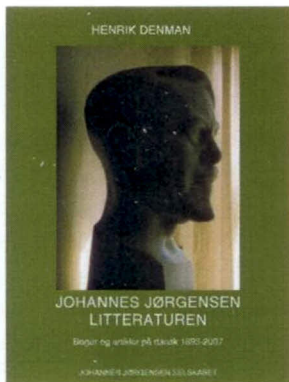
Til slut ”Hverdage”, om den skuffede længsel og resignationen hinsides den forgæves rejse efter den lykkelige ø uden for tiden, udtrykt med den særegne vending: ”Dagen spillede i alle Spektrets Farver, / mens vi rejste efter den store Hvidhed.” (*Samlede Digte* s. 59). I

Johannes Jørgensens *Hjemvee*, hedder det et sted om Glob:

Siddende midt mellem Sommerens mangfoldige Væsner og de levende Tings tusend mumlende Stemmer, var det, som fornam han Evighedens Hvisken om sig. Bag Tingenes Farver og Former skimtede han et hvidt og forskelsløst Lys – et Lys, som det vilde være Salighed at dykke sig i og at gennemsvæve paa evige Vinger. I sin egen Sjæl fornam han en Gnist af dette hvide Lys. Han forstod som i et Syn, at hin Evighedsfunke brændte i hans Længsel mod alle fjærne Ting og mod alt, som ikke mere var til. Og skælvende anede han, at hans Pande var mærket med Evighedslængslens Kains-tegn, og at han var indviet til ikke at finde Fred, før den yderste Dag kom med alle Tings Fuldendelse ... (s. 84)

Hvidheden er altså den evighedslængsel, som iværksætter den lange, ufredfyldte rejse i den jordiske virkeligheds utilstrækkelighed. Som det hedder i det foregående digt i *Digte*, 1906, ”Paa Memphis Station”: ”Vil du aldrig glemme, at man lovede dig Evigheden?” (*Samlede Digte* s. 56). Nej, netop ikke.

På et fundamentalt niveau delte Johannes V. Jensen og Johannes Jørgensen problematik. For det nytter jo ikke at nægte det: Jensen nærede en sønderdelende proces i sit hoved, så såre han tænkte. Og deraf hans hjemløse ve og ulægelige længsel.

Henrik Denman: JOHANNES JØRGENSEN LITTERATUREN, bøger og artikler på dansk 1893-2007. Kr. 175.-

FAGERØ. En antologi om Johannes Jørgensen og hans forfatterskab. Kr. 199.- (NEDSAT)

W. Glyn Jones: HAN BLEV ALDRIG ITALIENER. Johannes Jørgensens forfatterskab. Kr. 225.-

Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse ønsker alle medlemmer og deres familier en glædelig Jul og et godt Nytår.

Hjemmeside: www.johannesjorgensenselskabet.dk

Bankkonto nr.: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, Formand, Jagtvej 183 A, 2100 København Ø. Tlf. 87580303.
e-post: stig.holsting@gmail.com Ansv.havende redaktør af Nyhedsbrevet.

Birgitte Karmann Roslev, Næstformand, Bagergade 32 B, 2. 5700 Svendborg,
tlf. 87679060, e-post: bibbkr@svendborg.dk

Henning Fink-Jensen, Kasserer, Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd . Tlf. 44448703
e-post: mail@johannesjorgensenselskabet.dk

Andreas Holsting, Ved Klosteret 6, 1. th. 2100 Kbhvn. Ø. Tlf. 31219609
e-post: andreas.holsting@gmail.com

Ove Klausen, Ottosminde 2, 8960 Randers SØ. Tlf. 86404032.
e-post: oklausen@fiberflex.dk